

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XXXIII):

Nu ne putem mândri cu civilizația pe care am plătit-o, ... !

- glorioasa operă de restaurare? - crescuți în bune datine românești ...?

Anul Iorga
Anul sămănătoristilor

Cu altfel de arhitecți, n'am avea astfel de batjocuri!

București

Biserica Zlătari

mică oaste de artiști tineri, crescuți în bune datine românești, patrioți și iubitori de neam ...

Nu ne putem mândri cu civilizația pe care am plătit-o, ci numai cu aceia pe care am întemeiat-o!

o scumpă și bogată moștenire a trecutului ...

Datinile sînt drumurile mari ale societăților;

legile numai parapetele de pe margini, care opresc de a cădea pe cei nedepriși și slabi!

Catedrala Carpaților

Biserica veche a mănăstirii Sinaia

sec. XVII

Sinaia

prin cultură un organism social

șagunism - tribunism - sămănătorism

Pîciu Patruț

Continuăm reproducerea articolului „Arhitectură românească!”, apărut în revista ”Sămănătorul 1906 (anul V, nr. 38 din 17 septembrie 1906): «Și cât de potrivită ar fi impunerea ca o condiție neapărată pentru căpătarea diplomei a unei lucrări întemeiate asupra uneia din bisericile și mănăstirile de care e plină țara și cât ar fi de folositor dacă asemenea „tese” artistice s’ar și tipări, pentru a fi cunoscute și într’un cerc mai larg!

Am avea astfel un întreg corp, o întreagă mică oaste de artiști tineri, crescuți în bune datine românești, patrioți și iubitori de neam, înțelegători ai bunurilor lui celor mai înalte, cari și-ar face o mândrie să unească nevoile de astăzi cu învățăturile de ieri și cari, prin lucrarea lor împreună, frățească și desinteresată, ar da clădirii românești din veacul cel nou formula pe care noi, profanii, o dorim, fără a o putea stabili.

Astfel de arhitecți ar fi potriviți și pentru întinsa, pentru glorioasa operă de restaurare a vechilor monumente, care se pierd sau se prefac, din nepricepere, în caricaturi. Uitați-vă numai ce curioasă potrivire de linii și de colori s’a făcut la biserica nouă a Zlătariilor sau la biserica, mai veche, a Sinaii, cu care samănă așa de bine! Cercetați întregirile și împodobirile fără înțeles ce s’au adaus la ultima și scandaloasa reparație a Cotrocenilor, căroro li s’au hărăzit falși stâlpi de tencuială cu capitele corintice! Amintiți-vă de hîda îngrămădeală de piatră care e Sf. Nicolae din Iași, operă ținîndu-se de altă arhitectură și, pe lîngă aceasta, fundamental prelucrată de d.Lecomte du Noüy!

Este vre-un om de gust căruia să-i poată plăcea luxul de tencuială și coperemintele de turn în formă muscălească de ceapă cu coada'n sus! Cu altfel de arhitecți, n'am avea astfel de batjocuri!

Și același lucru s'ar putea face, în școlile de meserii, cu viitorii meșteri săpători în lemn și argintari, cari au să învețe din nou o artă ale cărei tradiții au fost rupte acum cinzeci de ani. Pentru ei toți ca și pentru public, care e chemat să judece o artă cu care nu mai e deprins, ar trebui mari albumuri de artă care să adune tot ce ni s'a păstrat. Un tânăr arhitect bucovinean a făcut un număr de planșe în acvarelă, dar ele nu s'au putut tipări. Ni trebuie însă o întreagă culegere mare și amănunțită, o publicare metodică și integrală. Ar putea-o face Academia dacă ar avea alt program de activitate.

Ministeriul de Instrucție e prea cuprins mai totdeauna de politică și, dacă s'ar apuca de o asemenea operă, ar coborî-o și ridiculisa-o prin oamenii pe cari i-ar însărcina. Dar iată, avem o principesă de coroană cu un ales simț pentru artă, cu deosebite talente de diletantă. În jurul Principesei Maria s'a alcătuit o societate de artă, în care au intrat mulți nechemați și au rămas la o parte și mai mulți chemați. Dar societatea este, ea are un fond, și e datoare să lucreze și altfel decât în saloane franțuzite. Prin ce ar putea să-și legitimeze mai mult ființa decât prin marele corpus al vechii noastre arte, publicat supt patronagiul Principesei? Zic și eu așa o vorbă. Cine poate, să hotărască! N. Iorga.»

Prin dictonul "Unde-i lege nu-i tocmeală", ar trebui să învățăm să respectăm legile, poetul Friedrich Schiller afirmând că "legea e prietenul celui slab". Pentru cei care încă nu cred, în respectarea legilor, reproducem cugetarea apărută în "Sămănătorul (nr.16, din 17 april 1905): «Cugetare: Datinile sînt drumurile mari ale societăților; legile numai parapetele de pe margini, care opresc de a cădea pe cei nedeprinși și slabi.»

În revista "Sămănătorul - Anul III no 43 din 23 octombrie 1904" Nicolae Iorga publica articolul:

"Cum s'au restaurat vechile monumente?" aducând în dezbatere modul de întreținere și reparare al acestora: «Cînd am început viața noastră modernă, acum vre-o șeptezeci de ani, aveam în mîinile noastre o scumpă și bogată moștenire a trecutului.

Pe lîngă puterea de roadă a unui pămînt pregătit pentru marea cultură a grînelor, curățit, dar nu stors, pe lîngă minunatele virtuți de răbdare, de supunere, de hărnicie și de cinste a țărănimii, ce alcătuia cu mult cea mai mare parte din populația țerii, - aveam, tradiții sănătoase, aveam caractere neînduplecate în simplitatea lor smerită, aveam îndreptări culturale, vechi legături care făcuseră nespuse de mult bine, aveam așezăminte care în curs de mai multe veacuri se dovediseră desăvîrșit binefăcătoare și aveam, în sfîrșit, o strălucită îmbielșugare de monumente istorice.

Toate aceste însușiri erau numai ale noastre, între popoarele balcanice de care ne despărția Dunărea și ne unia atîrnarea de Împărăția turcească. **Vecinii slavi și chiar greci nu avuse norocul de a păstra măcar unul din aceste înalte elemente ale vieții unui popor, neapărat și ale vieții unui popor modern. Dacă luam din Apus Constituție, parlament, mode de îmbrăcăminte, cafenele-concert, oteluri cu chelneri în frac, restaurante cu mîncăruri străine, industrie cu capitalurile Germanilor, Belgienilor, Englesilor sau Americanilor, pictură impresionistă, literatură decadentă, pornografie suptire, zile de primire, ceaiuri cu pesmeți și mofturi, cluburi politice, livrele**

care se văd și care nu se văd, care se poartă pe trup de oameni ce stau pe capră și care se poartă pe suflet de oameni ce stau în jilțuri și faetoane, dacă, va să zică, luam aceste lucruri toate, puteam fi siguri că a doua zi după „liberarea” lor, - adică după ce Rușii vor fi deschis porțile găinării Turcului – vecinii, iubii și aleșii noștri vecini le vor avea pe toate. Până la armata de sistem german, și pe aceia. Asemenea lucruri sînt marfă de import pe care fabricanții cei mari ai Europei civilizate le răspîndesc cu o dărnicie nespūsă, al cărei nobil mobil e cîștigul, împărtășirea la roada muncii țerănești pe întinse cîmpii, care se face la dreapta și la stînga Dunării. Așa cum am ajuns noi și nu mai puțin Bulgarul care ni bate grănicerii, Sîrbul care-și spintecă regii și dă la cap reginelor, Grecu care iea Constantinopolul cu articole de gazetă, pot ajunge mîne toate rasele galbene, roșii, verzi, negre, pestrițe ale pămîntului. **Nu ne putem mîndri cu civilizația pe care am plătit-o, ci numai cu aceia pe care am întemeiat-o.**

Aceia era însă: ea stătea încheată în piatra, în cărămida mănăstirilor și bisericilor, pe lemnul icoanelor, în adîncurile sculptate ale odăjdiilor. Ea se desfăcea ca o mireasmă rară din buna viață de familie, din așezămintele adevărat democratice și binefăcătoare, care puneau pe Domn la îndămîna oricui, ca un izvor de dreptate și de mîngîiere, ea vorbea din rîndurile cărților umile făcute pentru toți într’o limbă neschimbată în desăvîrșirea ei.

Și ce-am făcut noi cu aceste comori? Le-am risipit în vînt ca un lucru netrebnic și ne-am bucurat strașnic de hîda sălbăticie ce săvîrșiam. Monumentele, ca unele ce apasă greu pe pămînt și fac multă umbră pe dînsul, erau mai greu de jertfit pe altarul civilizației cu ștampilă de proveniență europeană. Și în privința lor am făcut însă destule păcate, și nu e vina noastră că n’am făcut mai multe. **Unul din păcatele mari e că le-am lăsat pe unele să se dărîme, iar cellalt că am restaurat pe acelea care nu se dărîmau de la sine.** Inaugurarea a două monumente „restaurate” îmi dă prilej să spun cîteva cuvinte despre acest fel de activitate, care costă mult (2.000.000 pentru Trei - Ierarchi, - peste jumătate de milion pentru Sf. Nicolae cel domnesc; Dumnezeu știe cît pentru mănăstirea de Argeș și tot el va ști cît pentru Mitropolia de la Tîrgoviște) și păgubește cel puțin pe atîta.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xxxiii-nu-ne-putem-mindri-cu-civilisatia-pe-care-am-platit-o--glorioasa-opera-de-restaurare-crescuti-in-bune-datine-romanesti-153630.html>

În: Tribuna, 16 august 2020